

Jan van Boendale eindigt zijn tussen 1330 en 1340 geschreven Jans teesteye (zie Wereld in woorden p. 158 e.v.) met heel fraaie verzen over de nietigheid van al het aardse, in schril contrast met de hemelse zaligheid.

*Wat die mensche es, ende vander bitterheyt
der hellen, ende vander zuetecheyt des hemelrijcs.
Cap. 43.*

Die hem wel bepeynsen woude
Wanen hi quam ende waer hi soude,
Ende hoe cranc hi es creature
In die menschelike nature,
5 Ende daer om dencken tallen stonden,
Hi soude hem te bat hueden van sonden.
Nu denct, mensche, wat waerstu dan
Eer dat di dijn vader wan?
Ende hoedanech waerstu ghedaen
10 Doe di dijn moeder hadde ontfaen
Daer die 2 vule bloede te samen
Inder moeder lichame quamen?
Ghevoedt waerstu inder moeder dijn
Met bloede onweert alsoe fenijn.
Met wee in groter onsuverhede.
Daer comstu op de werelt mede:
Alle bliscap es di diere,
Weenen ende screyen es dine maniere.
Dat mist ende al dat quaet
Dat van dinen live gaet
Maecstu onder dijns selfs lijf,
So cranc bestu ende so keytijf!
Dijn lichame en es anders niet
Dan een sac, diet wel besiet,
Vulnessen al vol ghetoghen.
Al schijnstu scoen voer den oghen.
Du best binnen vleesch ende bloet,
Dat een corre noch werden moet,
Stinckende, vule ende onreyne,
Ende der worme spise ghemeyne.
Hoe du verhefs den lichame dijn,
Nochtan moet emmer vleesch sijn
Dat ter werelt quam naect,
Van vulre materien ghemaect.
Merket in dijns herten gronde
Wat du laets gaen uut dinen monde,
Uut dinen nase, uut dinen oren,
Ende uut alle den gaten die behoren

Te dinen live, boven ende beneden,
Hoese alle sijn vol vulecheden
Dat niet vulre en mochte sijn,
Ja vulre en es gheen swijn!
In droefheden waerstu gheboren,
Ende al dijn leven hebstu toren,
Anxt, pine ende sorghe groot,
Ende daer na smaecstu die bitter doot,
Ende beste spise der wormen dan.
Des en mach ontgaen gheen man.
Waertoe versierstu di soe sere
Om der werelt lof ende ere,
Ende di in soe corten daghen
De worme eten selen ende knaghen?
Du en maex dine siele niet scone
Met goeden werken, alse crone
Voor Gode te draghene in hemelrike
Ende voor dingle ghemeynlike.
Twy heefstu dine ziele ommare,
Ende sets dijn vleesch boven hare?
Daer es ver Redene seer ontsient,
Daer die vrouwe der diernen dient.
Eén ziele es beter, dat weet wale,
Dan dese werelt altemale.
Dat toonde die Here der waerheyt,
Die ute den trone der Drievoldicheyt
Van Sinen Vader hier neder quam
Ende menschelike vorme aen nam,
Ende daer Hi hongher doghede ende coude,
Dorste ende smade menichfoude,
Ende aen enen cruce sterf,
Ende offerde tier selver werf
Sine ziele vriendelike
Sinen Vader van hemelrike,
Alse een lam zwichende stille,
Ende al om der zielen wille.
Of Cristus dan sonder letten
Sine ziele voor de dine sette,
Twy gheefstuse dan, onwise,
Om dinc van soe cleynen prise?
Dijn ziele es doch ewelike,
Ende dijn lichaem es sterfelike
Ende sal in asschen keren,
Dien du doeste soe vele eren.
Du singhes nu herde sere,
Ende peins om goet ende om ere;
Du beste eer avont doot,

Dijn ziele vaert in groter noot,
Ende dijn lijf, dattu heefs soe weert,
Wert vanden wormen verteert.
Waer souden wise nu vinden
Die de werelt soe sere minden
Ende die wi in corten daghen
Met ons wandelen saghen?
Van hem en es ander vorme
Bleven dan asschen ende worme.
Si waren menschen als ghi sijt,
Ende leiden haren tijt
Met sierheden ende weelden groot,
Ende op een ure warens doot,
Ende t vleesch es der wormen ghichte
Ende die ziele der hellen lichte.
Cume es van hem memorie.
Wat helpt hem nu haer ydel glorie,
Macht, meyseniede, weeldich leven,
Dat si te deser werelt dreven?
Waer es haer lachen ende haer spel?
Waer es haer hoverde, haer nijt fel?
Van selker blisscap dusdaen droefheyt!
Van selker weelden dusdane onsalicheyt!
Sijt voorsienich wel van dien,
Al dit selve mach di gheschien!
Want du best, te waren,
Alsoe wel mensche als dese waren.
Du best mensche ghemaect van eerden,
Ende eerde saltu noch weerden
Als comt dijn leste dach,
Die marghen lichte wesen mach.
Du moets emmer sterven, dats claer,
Mar du en weets hoe ofte waer;
Mar die doot, weet wel dat,
Verbeyt dijns in elke stat.
Bestu vroet, soe seldi mede
Haers verbeiden in elke stede.
Volchstu den vleesche dijn,
Int vleesch saltu ghepijnt sijn.
Begheertstu behagelheyt ende sierhede
Den lichaem te sierene mede,
Du salt voor dat ornament
Hebben bi al omtrent
Worme ende ghefenijnde slecken
Die dijn lijf sellen bedecken.
Want die gherechticheyt Ons Heren
En mach anders niet leren:

Si moet gherecht vonnesse gheven
Nae dat verdient onse leven.
Die de werelt meer minnen
Dan Gode in al haren sinnen,
Ende die ghenuecheit versmaden
Om haer kele die si versaden,
Ende die reynicheit van live
Om quade ghenuechte van wive,
Ende der ghiericheyt altoes volghen
Ende op mate sijn verbolghen,
Die selen alle, te waren,
Metten duvelen ter hellen varen.
Wat rouwen sel daer wesen!
Wat jammer ende wat groter vresen
Daer men dan die quade al
Vanden goeden scheyden sal,
Ende vanden bescouwene Ons Heren,
Ende inder duvelen macht sal keren
Met hem in dat ewighe vier,
Daert es alsoe ongherhier
Buten hopen van allen goede
Inder eweliker gloede!
Want die zielen die pinen daer
En hebben nemmermeer ruste, dats waer;
Ende wat pinen datsi doghen
Nochtan si niet sterven en moghen,
Ende nae dat haer mesdaet es groet
Heeft elke pine inder noot.
Men sal daer anders horen niet
Dan wenen, criten ende groot verdriet,
Suchten ende gheslach van handen,
Ende crijselinghe van tanden,
Ende alle maniere van rouwen.
Ende oec salmen daer scouwen
Eyselike worme ende menich serpent,
Die daer crupen selen omtrent
Ongherust, in allen stonden,
Door haer kele ende door haer monden,
Ende die onsalichlike aenschijn
Die niet eyseliker en mochten sijn.
Dus moeten alle sielen sekerlike
In die helle oft in hemelrike.
Nu kiezen wi dat een vanden tween:
Of in die helle den langhen ween,
Of in hemelrike emmermere
Blide te sine met Onsen Here.
Goet ende quaet, voorwaer gheseit,

Sijn beidegader voor ons gheleit,
Ende te dien wi willen moghen wi
Die hant steken met wille vri.
Slaen wise aen tquade, wi moghen vresen
Die tormente die ic hebbe ghelesen;
Slaen wise aen tgoede, wi vinden
Deeweghe blisscap sonder inden,
Dats Gode sien ende met Hem leven,
Met Hem, in Hem, sonder sneven;
Want die Hem heeft hi heeft al,
Goet ende vroude sonder ghetal.
Hi es dat overste goet,
Daert al bi steet ende oyt stoet.
Daer es die overste salichede
Entie overste bliscap mede,
Vryheit ende caritate gherecht
Ende eweghe sekerheit ghehecht.
Daer es ghenuechte ende scoenheit met,
Ende al in ewicheiden gheset.
Daer es vrede ende claarheit,
Suetheit, minne, eendrachticheit,
Ewelijc leven ende raste fijn,
Des nemmermeer eynde en sal sijn,
Daer nemmermeer nacht en luuct,
Ende elc sijns Heren wille ghebruuct.
Bidden wi den Here alder heren,
Dat Hi ons alsoe moete keren
Uut allen fauten ende ghebreken,
Beide die papen ende die leken,
Dat wi moeten werden gheselt
Metten ghenen die ghetelt
Selen sijn ter saligher scaren,
Soe dat wi tsamen moeten varen
Ter blijsscap die niet en vergheet,
Die Hi den salighen heeft ghereet,
Die noyt ore en hoorde no oghe en sach,
Noch gheen herte overpeinsen en mach.
Des onne ons ende gheve sijn volleest
Die Vader, die Sone, die Heilighe Gheest.

Bron: F.A. Snellaert (ed.), *Nederlandsche gedichten uit de veertiende eeuw van Jan van Boendale, Hein van Aken en anderen*. Brussel 1869, 268-275.